

**Завдання I етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з української мови та літератури**

**УКРАЇНСЬКА МОВА
9 клас**

Виконай завдання.

1. Із-поміж запропонованих прислівників випиши ті, які потрібно писати з дефісом, склади з ними речення (**6 балів**).

Пліч/о/пліч, кінець/кінцем, поза/вчора, де/коли, як/не/як, при/вселюдно, чим/раз, вряди/годи, без/ліку, до/загину, ні/на/гріш, на/дворі, на/швидку/руч, віч/на/віч, сяк/так, десь/інколи.

2. Установи відповідність між фразеологізмом і його значенням (**4 бали**):

1) <i>Горобці в голові цвірінькають.</i>	А розумний	В веселий
	Б легковажний	Г хоробрий
2) <i>Хоч мак сій.</i>	А багато	В темно
	Б тісно	Г безвітряно
3) <i>Дати дрозда.</i>	А танцювати	В сварити
	Б утікати	Г розважатися
4. <i>Ганяти вітер.</i>	А ледарювати	В провітрювати
	Б бігти	Г позіхати

3. Постав подані іменники в родовий відмінок множини: *буря, тонна, стаття, ступінь* (**2 бали**).

4. Із-поміж запропонованих словосполучень випиши ті, у яких порушено граматичний зв'язок, і відредагуй їх (**6 балів**).

Пропонувати відповідь, відповідальне ставлення, вибач мене, тоталітарна система, згідно наказу, хворий грипом, подякувати господарів, підозрілий погляд, прояв дії, оплатити за проїзд, вжити заходи.

5. Перепиши речення, розставляючи потрібні розділові знаки. Знайди однорідні члени речення та підкресли їх відповідно до синтаксичної ролі (**6 балів**).

Розходилась хуртовина снігом вікна укриває. Всюди зробилося темно тільки небо палало. Тепле сонце встало пишно одягається розкішно. Скрізь грушею пахне медами малиною. Листопад гоїда гілки і розтрушує листки. Перекидом колесом вистрибом вибігали діти надвір. Ми із собою взяли все картоплю і цибулю огірки і хліб казан велику дерев'яну миску волок рядно косарське приладдя та граблі.

УСЬОГО: 24 балів

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

9 клас

I. Дай відповіді на запитання та виконай завдання, дотримуючись чіткості й лаконічності (10 балів).

1. Заверши речення: «Історична пісня – це...».
2. З якого твору наведений фрагмент: «*Ой Морозе, Морозенку, / Ти славний козаче, / За тобою, Морозенку, / Вся Україна плаче*»? Який художній прийом у ньому використаний?
3. Заверши речення: «*Дівчина, яка стала дружиною турецького пана, але допомогла козакам, випустивши їх із темниці на волю, це...*».
4. У «Думі про Марусю Богуславку» повторюються три однотипні епізоди, що починаються словами звернення головної героїні до козаків «*гей, козаки, ви, бідні невольники*». Як називається цей художній прийом?
5. За якими мотивами побудовано твір Тараса Шевченка «*Ой три шляхи широкії...*»?
6. Хто й про кого сказав такі слова: «*Він був сином мужика і став володарем у царстві Духа. Він був кріпаком і став велетнем у царстві людської культури*»?
7. Кого називають «українською Сапфо»?
8. Про кого ці рядки: «*Проживав поет нещасний / Тільки мав талан до віршів, / не позичений, а власний*»? Зазнач назву твору й автора.
9. Леся Українка – це псевдонім...
10. До якого жанру належить твір В. Сосюри «Любіть Україну»?

II. Установи відповідність між твором та його жанровою належністю (2 бали).

1. «Чи не той то хміль»	А балада
2. «Маруся Богуславка»	Б козацька пісня
3. «Засвіт встали козаченьки»	В історична пісня
4. «Ой на горі та й женці жнуть»	Г лірична пісня
	Д дума

III. Прочитай фрагмент. З якого він твору? Склади паспорт цього твору, зазначивши автора, назву, жанр, тему, ідею, сюжет та художні засоби (8 балів).

*Засвіт встали козаченьки
В похід з полуночі,
Заплакала Марусенька
Свої ясні очі.*

*Не плач, не плач, Марусенько,
Не плач, не журися
Та за свого миленького
Богу помолися!*

УСЬОГО: 20 балів

9 клас

Українська мова

1. *Пліч-о-пліч, як-не-як, вряди-годи, віч-на-віч, сяк-так, десь-інколи.*

2. 1 – Б; 2 – Г; 3 – В; 4 – А.

3. *Бур, тонн, статей, ступенів.*

4. *Вибач мене – вибач мені.*

Згідно наказу – згідно з наказом.

Хворий грипом – хворий на грип.

Подякувати господарів – подякувати господарям.

Оплатити за проїзд – оплатити проїзд (сплатити за проїзд).

Вжити заходи – вжити заходів.

5. *Розходилась хуртовина, снігом вікна укриває.* (Однорідні присудки.) *Всюди зробилося темно, тільки небо палало. Тепле сонце встало пишно, одягається розкішно.* (Однорідні присудки.) *Скрізь грушею пахне, медами, малиною.* (Однорідні додатки.) *Листопад гойда гілки і розтрушує листки.* (Однорідні присудки.) *Перекидом, колесом, вистрибом вибігали діти надвір.* (Однорідні обставини.) *Ми із собою взяли все: картоплю і цибулю, огірки і хліб, казан, велику дерев'яну миску, волок, рядно, косарське приладдя та граблі.* (Однорідні додатки.)

Українська література

- I. 1) Історична пісня – це ліро-епічний твір, у якому йдеться про конкретні історичні події чи реальні історичні постаті в процесі їхньої діяльності.
- 2) Історична пісня «Ой Морозе, Морозенко». Використано метонімію.
- 3) Маруся в думі «Маруся Богуславка».
- 4) Ретардація.
- 5) Поезія побудована за фольклорними мотивами, коли козаки поїхали шукати в далекі світи своєї долі (можливо, їх змусили служити у війську) і не повернулися; страждає стара мати, жінка з діточками; гине наречена.
- 6) Іван Франко про Тараса Шевченка.
- 7) Марусю Чурай.
- 8) Рядки про поета – героя «Давньої казки» Лесі Українки.
- 9) Лариса Косач.
- 10) Громадянська лірика

II. 1В 2Д 3Г 4Б

- III. «**Засвіт встали козаченьки**». Автором вважають легендарну піснярку з Полтави Марусю Чурай (пісня є народною). **Жанр** – літературна козацька пісня. **Тема:** зображення походу козаченьків, розлучення хлопця з матінкою і коханою. **Ідея:** звернення сина до матері, щоб вона прийняла його кохану як свою дитину. **Художні засоби:** епітети (*ясні очі, мати... слізко проводить, кінь вороненький*); повторення (перша й остання строфи); метафори (*стоїть місяць; кін спіткнувся; година настала*); звертання (до матусеньки, до синочка); риторичні оклики й запитання.